

ΕΤΟΣ Α'. — ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1881 — ΑΡΙΘ. 3.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ
ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΑΠΑΞ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΥΠΟ

Μ. ΒΡΑΤΣΑΝΟΥ ΚΑΙ Θ. Ι. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΤΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΥ



ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ
1881

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περὶ ἀγωγῆς τῆς γυναικὸς ὡς παρθένου, μητρὸς καὶ συζύγου (συνέχεια). — Περὶ γραμμικῆς ἰχνογραφίας. — Πραγματικὴ διδασκαλία τῶν τοῦ ἄρτου ἰδιοτήτων. — Περὶ τῆς ἐν Ἑλβετία περιστολῆς τῶν ἀπουσιῶν. — Χρονικὰ τῶν σχολείων. — Ἀπόσπασμα ὁδηγίων ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν δημοτικῶν σχολείων τοῦ κράτους, ὑπὸ Δ. Γ. Πετρίδου. — Περὶ τῶν ἱερῶν μαθημάτων. — Περὶ διδασκαλίας τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης ἐν τῶν δημοτικῶν σχολείῳ. — Ἀνάγνωσις καὶ γραφὴ. — Ποικίλα ὑπὸ I. Πάνου.

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Ἐν μὲν τῷ ἐσωτερικῷ..... φρ. 6.—
Ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ..... » 7.—

ΤΙΜΗ ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΕΩΝ

Κατὰ στίχον..... λεπ. 40
Δι' ἀγγελίας μὴ ὑπερβαίνουσας τοὺς 4 στίχους φρ. 1.50

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Οἱ συνδρομηταὶ δύνανται ν' ἀποστείλωσι τὴν συνδρομὴν ἐγκλείοντες τραπεζικὰ γραμμάτια ἢ γραμματόσημα ἐντὸς ἐπιστολῶν ἐπὶ συστάσει πεμπομένων. Αἱ ἀποδείξεις τῆς ἀποτίσεως τῆς συνδρομῆς φέρουσι τὰς ὑπογραφὰς τῶν κκ. Μ. Βρατσάνου καὶ Θεμ. I. Μιχαλοπούλου καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ περιοδικοῦ.

Ἀγγέλλεται πᾶν βιβλίον, οὗ δύο ἀντίτυπα ἤθελον σταλῆ εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ,

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΑΠΑΞ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΕΠ' ΩΦΕΛΕΙΑ

ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ.

ΕΤΟΣ ΠΡΩΤΩΝ

ΑΡΙΘ. 3. ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1881

ΟΜΙΛΙΑ Α'.

Περὶ ἀγωγῆς τῆς γυναικὸς ὡς παρθένου,
μητρὸς καὶ συζύγου.

(Συνέχ. ἴδε φυλ. 2. σελ. 35.)

Ἡ χαριστάτη δ' αὕτη οἰκογενειακὴ σικνὴ τρυφερῶν συζύγων, τῆς Ἀνδρομάχης καὶ τοῦ Ἑκτορος, περιγράφεται ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου ἐν τῷ Ζ' τῆς Ἰλιάδος ἀπὸ τοῦ 369 στίχου μέχρι τοῦ 502 καὶ διὰ πολλῶν καλῶν καὶ πλουσίων περικοσμεῖται ἐπεισοδίων.

Γίνεται δὲ ἡ συζυγικὴ αὕτη συνέντευξις ἐν κρισιμωτάτῃ ἐποχῇ. Οἱ Ἕλληνες, μένεα πνέοντες κατὰ τῶν Τρώων ἐπὶ τῇ παραβάσει τῶν ὅρκων, λυσσῶδῶς ἐπιπίπτουσι κατ' αὐτῶν καὶ πολλοὺς τῶν ἐπισήμων τῆς Τροίας προμάχων θανατοῦσιν. Οἱ Θεοί, ὅσοι πρότερον ἐβοήθουν τοὺς Τρῶας, ἀποχωροῦσι τότε τῆς μάχης, τὰ δὲ τῆς

Τροίας ἐπὶ ξυροῦ ἴσταται ἀκμῆς. Οὐδὲν ἄλλο ἀπολείπεται τοῖς πολιορκουμένοις πλέον, ἢ σπεύδοντες νὰ ζητήσωσιν οὗτοι τὴν βοήθειαν καὶ τὸ ἔλεος τῶν Θεῶν. Πρὸς τοῦτο δὲ πέμπεται ὁ Ἔκτωρ εἰς τὴν πόλιν κατὰ συμβουλήν τοῦ Ὀδύσειου, ἵνα πείσῃ τὴν Ἑκάβην καὶ τὰς Τρωάδας νὰ μεταβῶσιν εἰς τὸν ναὸν τῆς ἑχθρικῶς αὐτοῖς διακειμένης Ἀθηνᾶς καὶ διὰ θυσιαῶν καὶ δεήσεων ἐξευμενίσωσιν αὐτήν. Μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐντολῆς ταύτης μεταβαίνει ἔπειτα ὁ Ἔκτωρ οἴκαδε, ἵνα καθησυχάσῃ τὴν σύζυγον αὐτοῦ Ἀνδρομάχην καὶ ἴδῃ τὸν νήπιον ἔτι παῖδά του Ἀστυάνακτα. Ἀλλὰ δὲν εὐρίσκει αὐτὴν ἐν τῷ οἴκῳ. Μαθοῦσα ἡ Ἀνδρομάχη, ὅτι οἱ Τρῶες ταλαιπωροῦνται καὶ οἱ Ἀχαιοὶ νικῶσιν, ὄδυρομένη καὶ θρηνηλογοῦσα, ἐξορμᾷ τῆς οἰκίας μετὰ τῆς ἀμφιπόλου, φεροῦσης τὸν παῖδα, καὶ σπεύδει εἰς τὸν πύργον τὸν ἐπὶ τῶν Σκαιῶν Πυλῶν, ἵνα ἴδῃ, τί πράττει ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης ὁ ἀγαπητὸς αὐτῆς Ἔκτωρ. Οὗτος δὲ πάλιν μὴ εὐρὼν εἰς τὸν οἶκον τὴν Ἀνδρομάχην, δὲν ἀναμένει αὐτήν, οὐδὲ πορεύεται εἰς ἀναζήτησιν αὐτῆς, ἀλλὰ σπεύδει εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης ὑπὲρ τῆς κινδυνεύουσης πατρίδος. Καὶ μὴ νομίσητε, Κυρίαι καὶ Κύριοι, ὅτι ὁ Ἔκτωρ μὴ ἀναζητήσας τὴν σύζυγον καὶ τὸν παῖδα, ἔπραξεν οὕτω, ὡς μὴ ἀγαπῶν αὐτούς, ὅχι· οὐδεὶς ἀνὴρ ἦτο τοῦ Ἐκτορος φιλοστοργότερος, ὡς οὐδεμία πάλιν γυνὴ φιλανδροτέρα τῆς Ἀνδρομάχης, ἀλλ' ὁ ἦρωας περὶ πλείονος ποιεῖται, ὡς πρέπει, τὴν κινδυνεύουσαν πατρίδα. Ἡ συνάντησις ἐπομένως γίνεται κατὰ τύχην ἐπὶ τῆς ὁδοῦ.

«Αὐτὴ λοιπὸν (ἃς ὀμιλήσῃ ἐνταῦθα κάλλιον ὁ ποιητὴς) συνήντησεν αὐτόν, καὶ μετ' αὐτῆς ἐπορεύετο καὶ ἡ θεράπαινα, ἐν τοῖς κόλποις φέρουσα τὸν ἀθῶον παῖδα, τὸν ἐντελῶς νήπιον ἀγαπητὸν υἱὸν τοῦ Ἐκτορος, τὸν ὅμοιον πρὸς ἀστέρα. Τοῦτον δὲ τὸν παῖδα ἰδὼν ὁ Ἔκτωρ ἔχαμογέλασεν· ἡ δὲ Ἀνδρομάχη προσῆλθεν αὐτῷ κλαίουσα, περιεσφιγξέ τὴν χεῖρά του, καὶ τῷ εἶπε:

«Καλότυχε, ἡ ἀνδρία σου θὰ σὲ ἀφανίσῃ, δὲν λυπεῖσαι τὸ μικρὸν σου παιδίον καὶ ἐμὲ τὴν κακόμερον, ἥτις ταχέως θὰ χηρεύσω, στερηθεῖσα σοῦ! Ταχέως θὰ σὲ φονεύσωσιν οἱ Ἕλληνες, ὀρμήσαντες ὅλοι κατὰ σοῦ· καὶ τότε εἰς ἐμὲ θὰ ἦναι προτιμότερον νὰ ἀποθάνω, ἢ νὰ σὲ στερηθῶ· διότι δὲν θὰ ἔχω πλέον ἐγὼ ἄλλην παρηγορίαν, ὅταν σὺ ἀποθάνῃς, ἀλλὰ πόνους μόνον καὶ θλίψεις· οὐδὲ ζῆ πλέον ὁ πατήρ μου καὶ ἡ μήτηρ μου νὰ μὲ παρηγορήσωσι, διότι τὸν πατέρα μου ἐφόνευσεν ὁ θεῖος Ἀχιλλεύς, ἀφοῦ ἐκυρίευσεν τὴν πόλιν τῶν Κιλικίων, τὴν ὑψηλὰς πύλας ἔχουσαν, Θήβην· ἐφόνευσεν μὲν τὸν πατέρα μου Ἡετίωνα, ἀλλ' ὅμως δὲν τὸν ἐσκύλευσε, διότι σεβασθεὶς αὐτὸν ἔκαυσε μετὰ τῶν εὐμόρφων ὄπλων του καὶ ἤγειρεν ἐπ' αὐτῷ μνημεῖον, πέριξ τοῦ ὁποῦ αἱ νύμφαι τῶν ὀρέων, αἱ κόραι τοῦ αἰγιόχου Διός, ἐφύτευσαν πετλέας. Μοὶ ἦσαν δὲ εἰς τὸν οἶκον καὶ ἑπτὰ ἀδελφοί, ἀλλ' οὗτοι πάντες ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ κατέβησαν εἰς τὸν Ἄδην· διότι πάντας ἐφόνευσεν ὁ ταχύπους θεῖος Ἀχιλλεύς, ἐνῷ ἔβοσκον τὰς βοῦς καὶ τὰ λευκόμαλλα πρόβατα. Τὴν δὲ μητέρα μου, οὐσαν βασιλισ-

σαν ὑπὸ τὸ δασῶδες ὄρος τῆς Πλάκου, ὀδηγήσας ἐνταῦθα μετ' ἄλλων ὁμοῦ κτημάτων, ἀπέλυσε πάλιν, λαβὼν ἄπειρα λύτρα, τὴν ἐπήρε δ' ἔπειτα ὁ μαῦρος Χάρων ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός. Σὺ λοιπόν, ὦ Ἔκτωρ, μοι εἶσαι καὶ πατὴρ καὶ σεβαστὴ μήτηρ, καὶ ἀδελφός καὶ τρυφερός σύζυγος. Ἄλλ' ἔλα λοιπὸν εὐσπλαγγίσθητί με καὶ μείνε ἐνταῦθα ἐν τῷ πύργῳ, μήπως καταστήσῃς τὸν παῖδά σου ὄρφανὸν καὶ τὴν γυναῖκά σου χήραν. Σταματήσον τὸν λαὸν πλησίον τῶν ἀγρίων συκεῶν, ὅπου ἡ πόλις εἶναι πρὸ πάντων εὐπροσβλητος καὶ τὸ τεῖχος εὐάλωτον.»

«Πρὸς αὐτὴν δ' ἀπήνησεν ὁ μέγας πολεμιστὴς Ἔκτωρ· ναί, καὶ ἐγὼ πάντα ταῦτα σκέπτομαι, ὦ γύναι· ἀλλὰ πολὺ σέβομαι τοὺς Τρῶας καὶ τὰς Τρωάδας, ἐὰν ὡς δειλὸς ἀποφεύγω τὸν πόλεμον, ἔπειτα οὔτε ἡ ψυχὴ μου θέλει τοῦτο· διότι ἔμαθον νὰ ἦμαι γενναῖος καὶ νὰ μάχωμαι μετὰ τῶν προμάχων Τρῶων, προσπαθὼν νὰ δοξάσω τὸν πατέρα μου καὶ ἑμαυτόν. Γνωρίζω καλῶς ἐν τῇ καρδίᾳ μου, ὅτι θὰ ἔλθῃ ἡμέρα, καθ' ἣν θὰ καταστραφῇ ἡ ἱερὰ πόλις τῆς Τρωάδος καὶ ὁ Πριάμος καὶ ὁ λαὸς τοῦ ἀνδρείου Πριάμου. Ἄλλὰ δὲν μοι μέλει τόσον περὶ τῆς συμφορᾶς τῶν Τρῶων, οὔτε περὶ αὐτῆς τῆς Ἐκάβης, οὔτε περὶ τοῦ βασιλέως Πριάμου, οὔτε περὶ τῶν ἀδελφῶν μου, οἵτινες πολλοὶ καὶ γενναῖοι θὰ πέσωσι κατὰ γῆς, φονευθέντες ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, ὅσον μοι μέλει περὶ σοῦ, ὅταν τις τῶν χαλκοχιτώνων Ἀχαιῶν σὲ ἀπαγάγῃ κλαίουσαν, ἀφαιρέσας τὴν ἐλευθερίαν σου· οὔσα δὲ σὺ ἐν Ἄργει θὰ ὑφαίνῃς ὑπὸ τὰς διαταγὰς ἄλλης ἰστῶν

καὶ θὰ φέρῃς ὕδωρ ἐκ τῶν πηγῶν τῆς Μεσσηίδος καὶ τῆς Ὑπερείας διὰ βίας ἀναγκαζομένη εἰς τοῦτο, καὶ εἶπη τις ποτε, βλέπων σε κλαίουσαν, αὐτὴ εἶναι ἡ γυνὴ τοῦ Ἔκτορος, ὅστις ἦτον ὁ ἄριστος τῶν πολεμικῶν Τρῶων ἐν τῇ μάχῃ, ὅτε ἐπολέμουν εἰς τὴν Τρωάδα. Οὕτως θὰ εἶπη τίς ποτε, εἰς σὲ δὲ νέον ἄλγος τότε θὰ προστίθεται διὰ τὴν στέρησιν ἀνδρὸς ἔχοντος τὴν δύναμιν νὰ μάχηται, ὅπως σὲ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τῆς δουλείας. Ἄλλ' εἴθε πρότερον νεκρὸν ἢ γῆ νὰ μὲ καλύψῃ, πρὶν ἢ ἀκούσω τὰς κραυγὰς σου καὶ μάθω τὴν αἰχμαλωσίαν σου.»

«Ταῦτα εἰπὼν ὁ ὄραϊος Ἔκτωρ, ἤπλωσε τὰς χεῖράς του, ἵνα λάβῃ το παιδίον· ἀλλ' αὐτὸ κλαῖον ἐστράφη πάλιν ὀπίσω εἰς τὸν κόλπον τῆς ὄραϊας τροφοῦ του, φοβηθὲν τὴν ὄψιν τοῦ ἀγαπητοῦ πατρός του, καὶ τρομάξαν διὰ τὰ χελκὰ του ὅπλα καὶ ἰδὼν τὸν ἐξ ἰππέων τριχῶν λόφον σειόμενον φοβερώς εἰς τὴν ἄκραν τῆς περικεφαλαίας. Ἐγέλασε δι' αὐτὸ ὁ ἀγαπητός του πατὴρ καὶ ἡ σεβαστὴ του μήτηρ καὶ παρευθὺς ἐξέβαλε τῆς κεφαλῆς του ὁ ὄραϊος Ἔκτωρ τὴν περικεφαλαίαν του καὶ ταύτην μὲν ἀστράπτουσιν ἔθεσε κάτω ἐπὶ τῆς γῆς, τὸν δὲ ἀγαπητόν του εἶδεν ἀφοῦ ἠσπάσθη καὶ ἐχόρευσε εἰς τὰς χεῖράς του, εἶπεν εὐχρηθεὶς εἰς τὸν Δία καὶ εἰς τοὺς ἄλλους θεοὺς.»

«Ζεῦ καὶ σεῖς οἱ ἄλλοι θεοί, δότε νὰ γείνη καὶ οὗτος ὁ ἐμὸς παῖς, καθὼς καὶ ἐγώ, ἐπιφανὴς μετὰ τῶν Τρῶων, ἐπίσης ἀνδρείος, καὶ νὰ βασιλεύσῃ ἰσχυρῶς εἰς τὴν Τροίαν· καὶ βλέπων τις αὐτόν, ἐπανερχόμενον ἐκ τοῦ

πολέμου, νὰ εἶπη, οὗτος βέβαια εἶναι πολὺ ἀνώτερος τοῦ πατρός του, φέρων λάφυρα ἡματωμένα ὄπλα, φονεύσας ἐχθρὸν ἄνδρα, χαρῆ δὲ καὶ ἡ καρδία τῆς ἀγαπητῆς του μητρός.»

«Οὕτως εἰπὼν, ἔθεσε τὸν υἱὸν του εἰς τὰς χεῖρας τῆς ἀγαπητῆς του γυναικός, ἣτις ἔλαβεν αὐτὸν εἰς τὸν εὐώδη αὐτῆς κόλπον γελῶσα συγχρόνως δὲ καὶ κλαίουσα. Ὁ δὲ σύζυγός της ἰδὼν αὐτὴν τότε, ἐλυπήθη καὶ χαϊδεύσας αὐτὴν διὰ τῆς χειρός του, τῇ εἶπε.»

«Καλότυχη, μὴ σὲ παρακαλῶ μὲ λυπῆς τόσον πολὺ, διότι οὐδεὶς, ἐὰν δὲν μοὶ ἦναι γραπτὸν ὑπὸ τῆς μοίρας, θὰ μὲ στείλῃ εἰς τὸν Ἄδην πρὸ τοῦ καιροῦ μου· τὴν δὲ μοῖραν, λέγω, ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν εἰς οὐδένα νὰ ἀποφύγῃ, οὔτε δειλὸς ἂν ἦναι οὗτος, οὔτε ἄνδρεις, ἀφοῦ ἅπαζ ἐγεννήθη. Ἀλλὰ πορευθεῖσα εἰς τὸν οἶκον, φρόντιζε περὶ τῶν οἰκιακῶν σου ἐργασιῶν, τοῦ ἀργαλειοῦ καὶ τῆς βόσκας σου, καὶ δίδε διαταγὰς εἰς τὰς θεραπονίδας νὰ ἐκτελῶσι τὸ ἔργον των· περὶ δὲ τοῦ πολέμου θὰ φροντίσωσιν οἱ ἄνδρες πάντες, ὅσοι ἔχουσι γεννηθῆ εἰς τὴν Τρωάδα καὶ πρὸ πάντων ἐγώ.»

Ἐκ τῆς προσοχῆς, κυρίαὶ καὶ κύριοι, μεθ' ἧς ἠκούσατε τὴν παράφρασιν τῶν ὠραίων τούτων στίχων, γίνεταί ἐνδηλον, ὅπόσον πιστῶς, ἀπλῶς καὶ μετὰ χάριτος φυσικῆς ἐξιστόρησεν ὁ θεῖος Ὅμηρος τὴν ἄδολον ἀγάπην τρυφερῶν συζύγων καὶ τὴν φιλοστοργίαν τῆς μητρός καὶ τοῦ πατρός! Ὡς θεῖος Ὅμηρος, καὶ σύζυγος βεβαίως προσφιλέστατος ἐγένου καὶ πατὴρ φιλοστοργότατος! Δὲν εἶ-

ναι δυνατόν τοιαῦται εἰκόνας πραγμάτων δηλωτικαὶ νὰ παρασταθῶσιν, εἰ μὴ ἐκ βαθυτάτης καρδίας αἰσθάνεται τις αὐτάς!

Καὶ ὅμως ἔρχομαι, κυρίαὶ καὶ κύριοι, διὰ σειρῆς παιδαγωγικῶν ὁμιλιῶν νὰ σκοτίσω ὀλίγον, πικράνω καὶ περιστείλω τὰς γλυκείας ταύτας τρυφερότητας· ἔρχομαι νὰ εἶπω εἰς τοὺς γονεῖς νὰ μὴ ἀπολαμβάνωσι κατὰ κόρον καὶ ἐνώπιον τοῦ τέκνου των τῶν τέρψεων, ἃς γεννᾷ τὸ γλυκὺ μειδιάμα τοῦ νηπίου· ἔρχομαι τέλος νὰ ἐπιβάλω μετριότητα εἰς τὴν ἐκχείλισιν τῆς χαρᾶς, ἣν παρὰ γαίῃ ἢ παρουσίᾳ πλάσματος ἀθώου, τῆς εὐτυχίας, ἣν ὁ Θεὸς ἐδώρησε τοῖς ἀγαπητοῖς γονεῦσιν.

B.

(Ἐπεταί συνέχεια.)

ΠΕΡΙ ΓΡΑΜΜΙΚΗΣ ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑΣ

Οὐδὲν ἄλλο τῶν ἐν τῷ κύκλῳ τοῦ δημοτικοῦ σχολείου μαθημάτων παραμελεῖται μᾶλλον, καὶ παντάπασιν ἀφίεταί ἀδιδάκτον, ἢ τὸ τῆς γραμμικῆς ἰχνογραφίας. Τοῦτο ἠδυνήθημεν δι' ἰδίων ὀφθαλμῶν νὰ ἴδωμεν ἐπιθεωρήσαντες κατὰ τὰ δύο παρελθόντα ἔτη ἓνα ὅλον νομὸν καὶ μίαν ἐπαρχίαν. Πλὴν τοῦ νομαρχιακοῦ σχολείου, τοῦ ὑπὸ τοῦ ἰκανωτάτου δημοδιδασκάλου κ. Ν. Καραπιπέρη διευθυνομένου καὶ εἴτινος ἄλλου τῶν ἐν ταῖς ἑδραῖς τῶν ἐπαρχιῶν, ἐν οἷς ὅπως οὖν ἐπιτυχῶς διδάσκεται ἡ ἰχνογραφία, ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἀρρένων καὶ θηλέων, τὸ μάθημα

τοῦτο παντάπασιν ἐλλείπει. Ἄγνοοῦμεν δὲ τί συμβαίνει καὶ ἐν τοῖς τῶν ἄλλων ἐπαρχιῶν σχολείοις, ἀλλ' ἐὰν δύναται τις ἐξ ἀναλογίας νὰ κρίνη, βεβαίως τὸ μάθημα τοῦτο εἶναι ἤδη ἐξωθελισμένον ἐκ τοῦ προγράμματος τοῦ δημοτικοῦ σχολείου τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ὅμως τὸ μάθημα τοῦτο εἶναι ἀναγκαιότατον ἐν τοῖς δημοτικοῖς καὶ ἐλληνικοῖς σχολείοις, διότι ἐνασχολεῖ τὸν παῖδα λίαν εὐαρέστως, ὡς καὶ πᾶσα ἄλλη γραφικὴ ἐργασία, ἀσκεῖ δὲ προσηκόντως τὸν ὀφθαλμὸν καὶ τὴν χεῖρα τοῦ παιδός. Ὁ παῖς φύσει φέρεται πρὸς ἀπεικόνισιν τῶν ἐν τῇ φύσει πραγμάτων· διὰ τοῦτο ἐν τῇ πλακί αὐτοῦ, ἢ ἐν τῷ τετραδίῳ ἀγωνίζεται νὰ ἀπομιμηθῇ τὰ ὅσα βλέπει ἢ ἰδὼν διετήρησεν ἐν τῇ φαντασίᾳ. Οὐδενὸς τολμῶ εἰπεῖν μαθητοῦ τετραδίου, εὐρίσκειται μὴ φέρον τὰ σημεῖα τούτης ἀπεικασίας. Ἄν δὲ τὸ δημοτικὸν σχολεῖον σκοπὸν ἔχει νὰ μορφώσῃ καὶ ἐκπαιδεύσῃ τὸν παῖδα θρησκευτικῶς, ἠθικῶς καὶ πνευματικῶς, ἐπιτυχάνει τοῦτου ἀσφαλέστερον παρακολουθοῦν τὰς φυσικὰς τοῦ παιδὸς κλίσεις καὶ διαθέσεις καὶ κατὰ μικρὸν ἀναπτύσσον αὐτάς. Τοῦτο νοήσας μάλιστα ὁ σοφὸς τῆς Ἑλθετίας παιδαγωγός, Πεσταλότσης, ἐδίδασκε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ δεικνύων αὐτοῖς τὰς ἐπὶ τοῦ τάπητος ὅπας καὶ ἐξετάζων μετ' αὐτῶν τὰς ιδιότητας τῶν φυσικῶν τούτων σχημάτων, ἐξακτῶν οὕτω πως τὸ παρατηρητικὸν καὶ διαμορφῶν τὸ λεκτικὸν αὐτῶν.

Εἶναι δὲ ἡ ἰχνογραφία ἀναγκαία εἰς τὸν πρακτικὸν βίον καὶ διὰ τοῦτο πρέπει ὁ παῖς ἐν τῷ δημοτικῷ σχο-

λεῖω νὰ διδαχθῇ αὐτὴν κατὰ πρῶτον. Αὐριον ὁ πένης οὗτος θὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὴν γεωργίαν, εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ δύναται νὰ ἀναπαριστᾷ τὰ ἔργα τῆς τέχνης αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ χάρτου καὶ ἀπεικονίζῃ αὐτὰ ὡς οἶόν τε ἀκριβῶς· οὕτως πράττων θὰ δυναθῇ νὰ βελτιώσῃ τὸ ἔργον αὐτοῦ, ὑπάγων αὐτὸ εἰς τοὺς νόμους τῆς συμμετρίας, τῆς ποικιλίας καὶ τῆς χάριτος. Πάντες οἱ παιδαγωγοὶ εἶναι σύμφωνοι, ὅτι ἡ ἰχνογραφία οὐ μόνον ἀσκεῖ τὸν ὀφθαλμὸν καὶ τὴν χεῖρα, ἀλλὰ καὶ ἐγείρει καὶ καλλιεργεῖ καὶ τὴν αἴσθησιν τοῦ καλοῦ παραδόξως πως, θεωρεῖται δὲ καὶ μέσον ψυχαγωγικόν, διότι ἐπαναπαύει τὸ ἀποκάμνον τοῦ παιδὸς πνεῦμα καὶ συνεθίζει αὐτὸ εἰς τὴν ἐργασίαν, μετριάζον πως τὸ ἀεικίνητον αὐτοῦ.

Ἡ ἰχνογραφία διαιροῖται εἰς γραμμικὴν καὶ εἰς μιμητικὴν, ἡ πρώτη εἶναι ἡ βάση, ἡ ἀρχή, ἡ ἑτέρα εἶναι τὸ ἐπιστέγασμα, τὸ τέλος. Ἡ γραμμικὴ πρέπει νὰ ᾔηται ἡ κυρία ἐνασχόλησις τῶν τριῶν πρώτων τάξεων τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, ἡ δὲ μιμητικὴ τῆς ἀνωτέρας. Ὡς ἐν τοῖς ἄλλοις τῶν μαθημάτων, οὕτω καὶ ἐν τῇ ἰχνογραφίᾳ, ἐπιδίδουσι μᾶλλον οἱ ἔχοντες φυσικὰς πρὸς τὸ ἀπεικονίζειν προδιαθέσεις· εἰς τοὺς τοιοῦτους τῶν μαθητῶν δύναται ὁ διδάσκαλος νὰ παρέχῃ ὑποδείγματα διαφόρων κτιρίων, ζώων καὶ ἄλλων φυσικῶν ὄντων πρὸς ἄσκησιν.

Ἡ γραμμικὴ ἰχνογραφία πρέπει νὰ διδάσκηται παρεμφερῶς πως πρὸς τὴν γραφὴν. Ὁ διδάσκαλος κατὰ πρῶ-

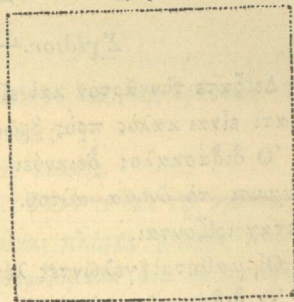
τον χαράσσει ἐπὶ τοῦ πίνακος γραμμὰς εὐθείας. Ταῦ-
 τας πρέπει οἱ μαθηταὶ νὰ ἐκτελῶσιν ἀκριβῶς, τηρῶν-
 τες οὐ μόνον ἀναλογίαν τοῦ μήκους καὶ πλάτους, ἀλλὰ
 καὶ τῶν ἄλλων καλῶν ιδιοτήτων. Οἱ μαθηταὶ ἀπομι-
 μῶνται τὰς γραμμὰς ταύτας ἢ ἐπὶ τῆς πλακῆς, ἢ ἐπὶ
 τοῦ χάρτου διὰ μόνης τῆς βοήθειας τοῦ ὀφθαλμοῦ, χω-
 ρὶς νὰ μεταχειρίζονται ὄργανα μετρητικά. Διὰ τούτου
 τοῦ τρόπου θὰ παράσχωσι τὴν ἀκρίβειαν καὶ ταχύτητα
 εἰς τὸν ὀφθαλμόν, εὐκαμψίαν καὶ ἐπιτηδειότητα εἰς τὴν
 χεῖρα, καὶ συγχρόνως θὰ ἐνισχύσωσι τὴν προσοχὴν καὶ
 αὐτὴν τὴν κρίσιν.

Τοιαύτη πρέπει νὰ γίνηται ἡ ἀρχὴ τῆς γραμμικῆς
 ἰχνογραφίας, ἀλλὰ περὶ τούτου προσεχῶς θέλομεν δια-
 λάβει πλατύτερον καὶ ὀδηγίαις ἐκτενῶς θέλομεν παρά-
 σχει τοῖς διδασκάλοις. Ἦδη παρατίθεμεν ἰχνογραφήμα-
 τὰ τινα, ἅτινα δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἀρχαὶ εἰς
 τοὺς πρωτοπείρους. Ἐλάβομεν δὲ ταῦτα ἐκ πινάκων χρη-
 σίμων τοῖς Ἀμερικανικοῖς σχολείοις, ἐκτεθέντων ἐν τῇ
 ἐκθέσει τῆς Φιλαδελφείας. Σημειοῦμεν δὲ τὰ ἐξῆς περὶ
 τῶν ἰχνογραφημάτων τούτων, ὅτι πρέπει νὰ ἐκτελῶν-
 ται ἢ ἐπὶ ἀβακίου, ἢ ἐπὶ πίνακος, ἢ ἐπὶ φύλλων χάρ-
 του· ὡς κυρία καὶ πρώτη ἄσκησις τῶν μαθητῶν εἶναι
 νὰ θέτωσιν ἐπὶ τοῦ μέλανος πίνακος τὰς στιγμὰς τοῦ
 διαγράμματος, αἵτινες θὰ χρησιμεύσωσι πρὸς κατασκευὴν
 τῶν συμμετρικῶν σχημάτων ἐνοῦσιν ἔπειτα τὰς στιγ-
 μὰς ταύτας δι' εὐθειῶν γραμμῶν, καὶ μετὰ ταῦτα διαι-
 ροῦσι τὰς γραμμὰς ταύτας εἰς μέρη ἴσα καὶ ἐνοῦσι κατὰ

τοὺς διαφόρους συνδυασμοὺς τὰ σημεῖα ταῦτα τῆς δια-
 τομῆς ἄνευ βοήθειας οὐδενὸς μετρητικοῦ ὄργανου.

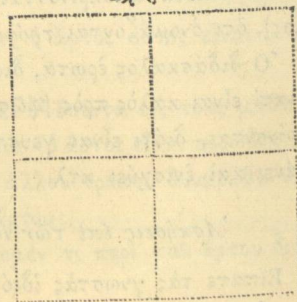
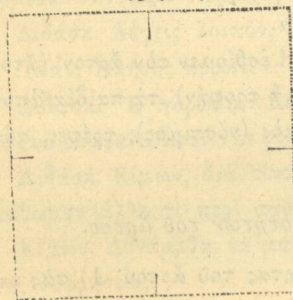
Σχῆμ. α

Σχῆμ. β.



Σχῆμ. γ.

Σχῆμ. δ.



B.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΟΥ ΑΡΤΟΥ ΙΔΙΟΤΗΤΩΝ¹

Σχέδιον.—Εισαγωγή.

Δείξατε τὸν ἄρτον καὶ εἴπατε πρὸς τί χρησιμεύει καὶ διατί εἶναι καλὸς πρὸς βρώσιν.

Ὁ διδάσκαλος δεικνύει τὸν ἄρτον, καὶ οἱ μαθηταὶ λέγουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ἐρωτᾷ ἔπειτα πρὸς τί τὸν μεταχειρίζονται.

Οἱ μαθηταὶ γελῶντες λέγουσι: τὸν τρώγουσι.

Ὁ διδάσκαλος ἐρωτᾷ: πῶς ὀνομάζονται τὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα ἐσθίομεν;

Τὰ παιδιά ἀποκρίνονται (ἢ λέγει αὐτοῖς ὁ διδάσκαλος), ὅτι ὀνομάζονται τροφίμα.

Ὁ διδάσκαλος ἐρωτᾷ, διατί ἐσθίομεν τὸν ἄρτον (ἦτοι διατί εἶναι καλὸς πρὸς βρώσιν ἢ τροφήν) τὰ παιδιά ἀποκρίνονται, διότι εἶναι γευστικός (νόστιμος), τρέφει, ἀυξάνει καὶ ἐνισχύει κτλ.

Ἀσκήσεις ἐπὶ τῶν ιδιοτήτων τοῦ ἄρτου.

Εἶπατε τὰς γνωστὰς ιδιότητας τοῦ ἄρτου· 1) τὰς ἐκ τῆς ὀράσεως, 2) τὰς ἐκ τῆς ὀσφρήσεως, 3) τὰς ἐκ τῆς γεύσεως, 4) τὰς ἐκ τῆς ἀφῆς, 5) τὰς ἐξ ἐμπειρίας.

¹) Primart Schools. Ἔργα τῶν ἀμερικανῶν μαθητῶν ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς Φιλαδελφίας (1875).

Ἀνάπτυξις.

Ὁ διδάσκαλος πρὸς τὸν μαθητὴν—Ἰωάννη, πῶς γνωρίζεις, ὅτι τοῦτο εἶναι ἄρτος;

Ἰωάν. Διότι τὸν βλέπω.

Διδάσκ. Γνωρίζεις λοιπὸν αὐτὸν διὰ τῆς ὀράσεως. Τί ἄλλο γνωρίζεις διὰ τῆς ὀράσεως;

Δημήτρ. Γνωρίζω, ὅτι εἶναι λευκός.

Διδάσκ. Νικόλαε, γνωρίζεις ἄλλο τι διὰ τῆς ὀράσεως;

Νικόλ. Ὁ ἄρτος οὗτος εἶναι πλήρης μικρῶν ὀπῶν.

Διδάσκ. Τίνα λέξιν μεταχειρίζομεθα διὰ νὰ φανερώσωμεν τὰς μικρὰς ταύτας ὀπάς;

Νικόλαος ἀποκρίνεται (ἢ λέγουσιν αὐτῷ), μεταχειρίζομεθα τὴν λέξιν πόρους.

Διδάσκ. Λέγεις λοιπὸν, ὅτι ὁ ἄρτος οὗτος εἶναι . . .

Ἰωάν. Πλήρης πόρων.

Διδάσκ. Ἡ πορώδης. Λέγει δ' ἔπειτα εἰς τοὺς μαθητὰς νὰ ἐπαναλάβωσι τὴν φράσιν «ὁ ἄρτος εἶναι πορώδης.»

Διδάσκ. Κίμων, διὰ τίνος ἄλλου τρόπου δυνάμεθα νὰ μάθωμεν ἄλλο τι περὶ τοῦ ἄρτου;

Κίμων. Δυνάμεθα νὰ μάθωμέν τι περὶ τοῦ ἄρτου διὰ τῆς ὀσφρήσεως.

Διδάσκ. Εἰπέ, Γεώργιε, τίνα ὀσμὴν ἔχει ὁ ἄρτος οὗτος;

Γεώργ. Ἐχει ὀσμὴν εὐχάριστον.

Ὁ διδάσκαλος δύναται νὰ παραστήσῃ εἰς τοὺς μαθητὰς τὴν ὀσμὴν τοῦ προσφάτου ἄρτου καὶ τοῦ ἐώλου (μπαγιατικός), κτλ.

Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀναπτύσσονται αἱ ἰδιότητες τοῦ ἄρτου καὶ διὰ τῆς γεύσεως. — Ὁ διδάσκαλος λέγει, ὅτι ὁ ἄρτος ἔχει καλὴν γεῦσιν, ἢ ρευστικότητα εὐχάριστον κτλ. Πρὸς ἄσκησιν τῶν λέξεων ὁ διδάσκαλος ὀνομάζει ἄλλα πράγματα ἔχοντα τὰς αὐτάς, ἢ ἀντιθέτους ἰδιότητας· διδάσκει δ' ἔπειτα τὴν ἔννοιαν τῶν λέξεων *νόστιμος, ρευστικός, ἡδὺς καὶ τῶν ἐναντίων ἄροστος, ἄρυστος, ἀηδὴς* διὰ πολλῶν παραδειγμάτων.

Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον γίνονται γνωσταὶ αἱ ἰδιότητες τοῦ ἄρτου διὰ τῆς ἀφῆς, ἥτοι τὸ ρικνώδες (τραχύ) καὶ τὸ ἀπαλόν, τὸ μαλακόν κτλ.

Ὁ διδάσκαλος ἔπειτα κάμνει πειράματα τινὰ ἐνώπιον τῶν μαθητῶν. — «Εἰπέ μοι, Δημόσθενες, λέγει ὁ διδάσκ. τί θὰ συμβῆ. ἂν θέσω τὸν ἄρτον τοῦτον ἐντὸς τοῦ ὕδατος ;»

Δημ. Θέλει ἀπορροφήσει ὕδωρ.

Ὁ διδάσκαλος τότε δείκνυσιν, ὅτι ὁ ἄρτος ἀπορροφᾷ ὕδωρ, διότι εἶναι σπογγώδης. Μετὰ ταῦτα δὲ παρέχει αὐτοῖς ἄλλα ἀνάλογα πειράματα.

Τελευταῖον ἐπαναλαμβάνουσιν οἱ μαθηταὶ πάσας τὰς λέξεις, ἃς ἤκουσαν ἐν καιρῷ τοῦ μαθήματος, ἀφοῦ διὰ παραδειγμάτων δείξῃ αὐτοῖς τὴν σημασίαν ἐκάστης αὐτῶν.

B.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΕΛΒΕΤΙΑΙ
ΠΕΡΙΣΤΟΛΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΥΣΙΩΝ

1^{ον}. ΖΥΡΙΧΗ. Μετὰ 4 ἀπουσίας ἐν τῇ δημοτικῇ ἢ τῇ δευτερεύοντι σχολείῳ, ἢ μετὰ 3 ἐν τῇ συμπληρωτικῇ εἰδοποιεῖται πρῶτον οἱ γονεῖς τῶν ἀπουσιαζόντων. Μετὰ 5—7 ἀπειλοῦνται, ὅτι θὰ ἐπιβληθῇ αὐτοῖς πρόστιμον. Μετὰ 7—10 πρόστιμον 3—15 φράγκων. Πλειόνων δ' οὐσῶν τῶν ἀπουσιῶν, ἐπιβάλλεται ἀνάλογος αὔξησις τοῦ πρόστιμου.

2^{ον}. ΟΥΡΙ. Κατὰ τὴν πρώτην καταγγελίαν πρόστιμον 10-20 φράγκων ἐν ὑποτροπῇ ἀπὸ 10—100 φράγκων, ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἐπιβαλλομένη. Ἡ ἀστυνομία ἀναζητεῖ τὰ μὴ φοιτῶντα εἰς τὸ σχολεῖον παιδιὰ.

3^{ον}. SAINT-GALL. Μετὰ 3 ἀπουσίας ἐντὸς δεκαπενθημέρου, ἢ μετὰ 6 ἐντὸς μακροτέρου χρόνου εἰδοποίησις (μετὰ πληρωμῆς 20 λεπτῶν). Μετὰ πλείονας ἀπουσίας πρόσκλησις ἐνώπιον τῆς ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς (μετὰ πληρωμῆς 50 λεπτῶν)· ἔπειτα πρόστιμον ἐξ 1—6 φράγκων καὶ καταδίκη ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἀστυνομίας.

4^{ον}. ΤΟΥΡΓΟΒΙΑ. Μετὰ 10 ἀπουσίας ἐντὸς ἐξαμήνου, ἐκαστὴ ἐπὶ πλέον ἀπουσία τιμωρεῖται διὰ πρόστιμου ἀπὸ 20-40 λεπτῶν.

5^{ον}. GRISONS. Ἐκάστη ἀπουσία τιμωρεῖται τὸ ἐλάχιστον διὰ πρόστιμου 10 λεπτῶν, ἔπειτα τὸ πρόστιμον διπλασιάζεται μέχρις ἐνὸς φράγκου.

6^{ον}. ΑΡΓΟΒΙΑ. Ἡ ἐφορεία τοῦ σχολείου τιμωρεῖ πᾶσαν ἀπουσίαν (μέχρι 12 καθ' ἑξαμηνίαν) διὰ πρόστιμου ἀπὸ 20 μέχρι 60 λεπτῶν. Ὁ πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου τοῦ νομοῦ ἀπαγγέλλει δι' ἐκάστην ἀπουσίαν ἐπὶ πλέον πρόστιμον ἐκ 70 λ.—2 φράγκ.

7^{ον}. VALAIS. Ἐκάστη ἀπουσία μὴ δικαιολογουμένη τιμωρεῖται διὰ πρόστιμου 20 λεπτῶν.

80^ο. **ΦΡΙΒΟΥΡΓΟΝ**. Μετά 3 άπουσίας κατά μήνα ειδοποιείται ο πατήρ, πᾶσα άπουσία τιμωρείται από 10—20 λεπτῶν.

90^ο. **SOLEUVE**. Μετά 2 άπουσίας εντός τοῦ αὐτοῦ μηνός ειδοποιήσις. Ἐπειτα δι' ἐκάστην άπουσίαν ἐπιβάλλεται πρόστιμον τὸ μὲν ἐλάχιστον 50 λεπτῶν, τὸ δὲ μέγιστον 20 φράγκων· οἱ χωροφύλακες μεταβαίνουνσι καθ' ἐκάστην ἐβδομάδα εἰς τὸ σχολεῖον καὶ ζητοῦσι τοὺς άπουσιάζοντας τῶν μαθητῶν. Εἰσπράττουσι δὲ οὗτοι παρὰ τῶν ἐνόχων γονέων φόρον 20 λεπτῶν.

10^ο **ΒΕΡΝΗ**. Ἐάν μαθητῆς άπουσιάσει κατά τὸ ἕκτον μέρος τῶν μαθημάτων τοῦ μηνός, γίνεται ὑπὸ τῆς ἐφορίας τοῦ σχολείου ἔγγραφος ὑπόμνησις, ἐάν δὲ τὸ πρᾶγμα ἐπαναλαμβάνεται, καταγγελία εἰς τὸν διευθυντὴν τῆς Ἀστυνομίας, ἐάν δὲ ὁ μαθητῆς άπουσιάζει κατά τὸ ἕν τρίτον τῶν μαθημάτων, ὑπάρχει ἤδη ἡ τοῦ προηγουμένου μηνός καταγγελία. Εἰς τὴν πρώτην δὲ καταγγελίαν ἐπιβάλλεται πρόστιμον ἐξ 1—3 φράγκων· ἐν ὑποτροπῇ ἐκ 4—6 φράγκων.

11^ο **VAUD**. Μετά 4 άπουσίας εἰς ἕκαστον μῆνα πρόσκλησις τῶν γονέων πρὸ τῆς ἐφορίας τοῦ σχολείου. Κατὰ πρώτην δὲ ὑποτροπὴν ἐντός τοῦ σχολικοῦ ἔτους ἡ ἐφορία διαβιβάζει κατάλογον τῶν παραβατῶν εἰς τὸν διευθυντὴν τῆς άστυνομίας, ὅστις ἐπιβάλλει πρόστιμον 10 λεπτῶν διὰ πᾶσαν άπουσίαν. Ἐν δευτέρᾳ ὑποτροπῇ ἐντός τοῦ σχολικοῦ ἔτους 20 φράγκων πρόστιμον· τὰ ἔξοδα τῶν γνωστοποιήσεων ὑπόκεινται εἰς βάρος τῶν καταγγελλομένων. (Lehrer-Zeitung.)

B.

ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΠΡΩΣΣΙΑ.—Τὸ ταμεῖον τῶν περιθάλψεων τῶν χηρῶν καὶ ὀρφανῶν τῶν διδασκάλων τοῦ διαμερίσματος τῆς Κολωνίας ἔχει

περιουσίαν 400 750 φράγκων. Τὸ παρελθὸν ἔτος τὰ διανεμηθέντα βοηθήματα ὑπερέβησαν τὰς 60 700 φράγκα.

ΑΜΒΟΥΡΓΟΝ.—Ἀπὸ τοῦ 1873 τὸ Ἄμβουργον κατεσκεύασεν 29 νέα κτίρια δημοτικῶν σχολείων, ὧν ἡ δαπάνη ὑπερέβη τὰ 4 ἑκατομύρια φράγκων.—Ὁ ἐν ἐνεργείᾳ προϋπολογισμὸς ἀφιερωτὸς εἰς τὰς τακτικὰς ἀνάγκας τῆς δημοτικῆς παιδείσεως τὴν ποσότητα 4 860 000 φράγκων.—Ὅλαι δὲ αἱ δαπάναι τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ἀνῆλθον κατά τὸ 1879 εἰς 2 700 000 φράγκων. [Τὸ Ἄμβουργον ἔχει 390 000 κατοίκων.]

(L' Ecole τῆς 40 Ἰανουαρίου 1884.)

— Τὸ διδασκαλεῖον τῆς Τριπόλεως προσήνεγκε τῇ ἐπιτροπείᾳ τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ ἐκ συνεισφορῶν τῶν καθηγητῶν καὶ μαθητῶν δραχμὰς 450.

— Ὁ σύλλογος τῶν καθηγητῶν τοῦ ἐν Ἀθήναις διδασκαλείου κατὰ διαταγὴν τοῦ Ἰπουργείου τῆς Δημ. ἐκπαιδεύσεως ἀσχολεῖται περὶ τὴν σύνταξιν προγράμματος κανονίζοντας τὰς ὥρας τῆς διδασκαλίας κ.τ.λ. δημοτικοῦ σχολείου περιέχοντός τέσσαρας τάξεις καὶ ὑφ' ἐνός μόνου διδασκομένου διδασκάλου. Τοιοῦτον ἀπέστειλε πρὸς τὸ Ἰπουργεῖον καὶ τὸ διδασκαλεῖον Τριπόλεως. Προτιθέμεθα νὰ ἐπιφέρωμεν τὰς κρίσεις ἡμῶν μετὰ τὴν δημοσίευσιν ἀμφοτέρων.

— Συνετάχθησαν ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῶν δημοτικῶν σχολείων ὁδηγία βραχέαι περὶ διδασκαλίας τῶν διαφόρων μαθημάτων ἐν τοῖς δημοτικῶς σχολείοις τοῦ κράτους χάριν τῶν δημοδιδασκάλων, ὅσοι δὲν ἐφοίτησαν τακτικῶς εἰς τὸ διδασκαλεῖον. Τὰς ὁδηγίας ταύτας ἀρχόμεθα δημοσιεύοντες ἀπὸ σήμερον.

ΓΑΛΛΙΑ.—Ἡ βουλὴ ἐψήφισε νόμον περὶ ὑποχρεωτικῆς καὶ λαϊκῆς παιδείσεως. Περὶ τούτου θέλομεν διαλάβει ἐν ἐκτάσει, ἔταν θὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν γερουσίαν.

— Οἱ κάτωθεν σεσημειωμένοι ἀριθμοὶ μαρτυροῦσιν εὐγλώττως περὶ τῆς καταστάσεως τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Πρωσσίᾳ καὶ Γαλλίᾳ.

Σύγκρισις τῶν δαπανῶν τῶν γινομένων ἐν Πρωσσίᾳ ὑπὸ τοῦ κράτους κατὰ τὸ 1872 καὶ κατὰ τὸ 1879—80 χάριν τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως.

Πανεπιστήμια καὶ Ἀκαδη- μίαι καὶ λοιπά.....	1872	1879-80
φράγ. 5 1/2 ἑκατ.	8 1/4 ἑκατ.	
Γυμνάσια καὶ σχολεῖα πρα- κτικὰ (reales).....	» 2 1/2 »	» 5 2/3 »
Ἐκπαίδευσις τεχνικὴ....	» » »	» 2 1/4 »
Δημοτικὴ ἐκπαίδευσις...	» 7 »	» 24 »
Ἐν ἑλψ 15 ἑκατ.	40 1/6 ἑκατ.	

Οὕτω λοιπὸν αἱ δαπάναι τοῦ 1879—80 ὑπερτεροῦσι τὰς τοῦ 1872 κατὰ 25 καὶ 1/6 ἑκατομμύρια μὴ ὑπολογιζομένων τῶν δαπανῶν τῶν δήμων.

Τὸ 1873 ὑπῆρχον ἐν Πρωσσίᾳ 62 056 θέσεις διδασκάλων, τὸ δὲ 1879 58 844.—Τὸ 1870 ἦσαν 70 διδασκαλεῖα περιέχοντα 4 786 μαθητάς, τὸ δὲ 1879 ἠῦξήσαν εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν 414 (ἐν οἷς 8 τῶν θηλέων), ἅτινα περιελάμβανον 9 404 μαθητάς.

Ἐν Γαλλίᾳ ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ κράτους ἀνέγραφε κατὰ τὸ 1867 τὸ ποσὸν τῶν 25 712 000 φράγκων, τὸ δὲ 1880, 58 268 000. Ἄλλ' οἱ ἐσχάτως ψηφισθέντες νόμοι ἠῦξήσαν λίαν τὰς χορηγίας τοῦ κράτους.

Ἐν τῇ καντωνίᾳ Vaud αἱ δαπάναι τοῦ κράτους ὑπὲρ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ἠῦξήσαν εἰς τὸ ποσὸν τῶν 505 600 φράγκων διὰ τὸ ἔτος 1870 (σὺν δὲ τούτοις καὶ 563 537 φράγκων δαπανωμένων ὑπὸ τῶν κοινοτήτων), διὰ δὲ τὸ ἔτος 1879 ὑψώθησαν εἰς 822 496 φράγκα ἐκ τοῦ κράτους (σὺν δὲ τούτοις καὶ 4 032 738 φράγκων δαπανωμένων ὑπὸ τῶν κοινοτήτων). Ἐν τοῖς τελευταίοις τούτοις ποσοῖς καταλογιστέον ἔτι καὶ τὸ ἐκ 452 000 φράγκων (ἐκ τοῦ ταμείου τοῦ κράτους 22 000 φράγκων) πρὸς κατασκευὴν καὶ ἐπισκευὴν τῶν διδασκτικῶν καθιδρυμάτων.

Ἐάν ἐν Πρωσσίᾳ ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ κράτους παρέχει εἰς τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν 4 σχεδὸν καὶ 50 τοῦ φράγκου κατ' ἄτομον, ἐν τῇ καντωνίᾳ τοῦ Vaud ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ κράτους δαπανᾷ ποσὸν διπλάσιον κατ' ἄτομον, μὴ λαμβανομένων ὑπ' ὄψει τῶν ἀδρῶν δαπανῶν τῶν κοινοτήτων.

B.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΟΔΗΓΙΩΝ

ΕΠ ΩΦΕΛΕΙΑ:

ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

ΥΠΟ

Α. Γ. ΠΕΤΡΙΑΟΥ

Γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῆς Δημοτ. ἐκπαιδεύσεως

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ τῶν ἱερῶν μαθημάτων.

Σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τῶν ἱερῶν μαθημάτων εἶνε οὐχὶ κυρίως ἡ ψιλὴ μετάδοσις τῶν θρησκευτικῶν γνώσεων, ἀλλ' ἡ δι' αὐτῆς ἐξέγερσις ἐν τῇ ψυχῇ τῶν παιδῶν ἠθικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος καὶ ἡ διάπλασις ἀκραίφνου χριστιανικοῦ χαρακτῆρος.

Πρὸ παντὸς ἄλλου ἐπιμελητέον, ὅπως οἱ μαθηταὶ ἀκροῶνται τὴν διδασκαλίαν τοῦ ἱεροῦ μαθήματος ἐν εὐλαβείᾳ καὶ κατανύξει, ὡς ἐν προσευχῇ διατεθειμένοι. Ἡ γερότης τοῦ μαθήματος ἐπιβάλλει τῷ διδασκάλῳ μεγί-

στην επιμέλειαν καὶ προσοχὴν καὶ περὶ τὴν διατήρησιν ἄκρας ἡσυχίας κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θρησκευτικοῦ μαθήματος, καὶ περὶ τὴν προδιάθεσιν τῆς καρδίας τῶν παιδῶν εἰς ὑποδοχὴν τῶν διδασκασμένων ἱερῶν ἀληθειῶν καὶ περὶ τὴν γλῶσσαν καὶ περὶ τὰς μεταδοτέας ἐννοίας. Ὁ διδάσκαλος ἀνάγκη, λαλῶν μᾶλλον πρὸς τὴν καρδίαν, ἢ πρὸς τὸν νοῦν τῶν παιδῶν, νὰ ἐμβάλλῃ ἐν αὐτῇ τὴν ἀγάπην καὶ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐξεγείρῃ ἀγνὸν θρησκευτικὸν αἴσθημα. Ἡ ἀπομνημόνευσις τῶν θρησκευτικῶν γνώσεων εἶνέ τι δευτερεύου. Οὐσιώδης τοῦ ἱεροῦ μαθήματος σκοπὸς εἶνε νὰ ἐνοηθῇ καὶ ἐγχαραχθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν παιδῶν βαθύτατα ὅτι πάντες οἱ ἄνθρωποι εἴμεθα ἀδελφοὶ ὀφείλοντες πρὸς ἀλλήλους θερμὴν ἀγάπην ὡς τέκνα τοῦ Οὐρανοῦ Πατρός, φιλοστόργως προνοοῦντος περὶ ἡμῶν καὶ παρέχοντος ἡμῖν πάντα τὰ ἀγαθὰ, καὶ ἀπαιτοῦντος παρ' ἡμῶν τὴν ἠθικὴν ἡμῶν τελειότητα διὰ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἐντολῶν του. Πίστις, ἀγάπη καὶ ἔργα καλὰ, ἰδοὺ αἱ βάσεις καὶ τὰ θεμέλια τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας. — Μέθοδος δὲ τῆς διδασκαλίας ἔστω ἡ ἐξῆς :

α) Ἐν ταῖς δυσὶ κατωτέραις τάξεσιν ὁ διδάσκαλος ἀφηγείται κατὰ τὴν τεταγμένην ὥραν καὶ κατ' ἐκλογὴν ἱστορίας ἐκ τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Διαθήκης ἄνευ βιβλίου, ἐν δὲ τῇ Γ'. τάξει μετὰ καταλλήλου βιβλίου, ἀναπτύσσων προσηκόντως καὶ διασαφηνίζων τὰ χρῆζοντα ἀναπτύξεως καὶ προσπαθῶν νὰ καλλισργῇ ἀδιαλείπτως τὸ συναίσθημα τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης.

β) Ἐπειτα ἐπιδεικνύει εἰκόνα τοῦ ἱεροῦ μαθήματος, ἐρμηνεύων αὐτὴν διαλογικῶς.

γ) Μετὰ ταῦτα ἐπαναλαμβάνει τὴν διήγησιν ἐν συνεχεῖ λόγῳ καὶ ἄνευ διακοπῆς τινος πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ διασάφισιν.

δ) Ἐπὶ τέλους ὀρίζει διαδοχικῶς πρῶτον ἐκ τῶν ἱκανωτέρων καὶ ἔπειτα ἐκ τῶν ἀσθενεστέρων μαθητῶν τινας, ὅπως ἐπαναλάβωσι τὸ διδασκῆν μάθημα, παρακολουθῶν καὶ διορθῶν αὐτοὺς ἐν οἷς χρῆζουσι διορθώσεως.

Ἐν τῇ Δ'. τάξει διδάσκεται ἡ Ἱερὰ Κατήχησις δις τῆς ἐβδομάδος. Προυργιάτατον ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς Κατηχήσεως ἔστω ἡ ἐρμηνεία τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως κατ' ἄρθρον, τῆς Κυριακῆς προσευχῆς καὶ τῶν Μυστηρίων. Γίνεται δὲ καὶ ἀνάπτυξις καὶ ἐρμηνεία καταλλήλων περικοπῶν ἐκ τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου, τῶν Πράξεων καὶ τῶν ἐπιστολῶν τῶν Ἀποστόλων ἅπαξ τῆς ἐβδομάδος, ἐπιρρωννυμένου δι' ἐξεγέρσεως τοῦ συναίσθητικοῦ, τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος καὶ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπης. Τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον καὶ αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων καὶ κατὰ στίχους παρέχουσιν ἀνεξάντλητον πρὸς τοῦτο ὕλην, δι' ἧς ὁ ἀγαθὸς τὴν καρδίαν διδάσκαλος δύναται νὰ ὑπεκκαίῃ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπην. Ἐν οἷς σχολείοις διδάσκει εἰς διδασκαλίας πάσας τὰς τάξεις ἡ διδασκαλία τῆς ἱερᾶς ἱστορίας ἐπιτρέπεται νὰ γίνηται πᾶσαν ἡμέραν εὐθὺς μετὰ τὴν πρωτὴν προσευχὴν κατὰ τὰ διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 7639 §:

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ΄.

Περὶ τῆς διδασκαλίας τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης
ἐν τῷ δημοτικῷ σχολείῳ.

Ἡ διδασκαλία τῆς καθωμιλημένης γλώσσης καὶ ὡς μέσου μάλιστα μορφωτικοῦ, καὶ ὡς ὄργάνου τῆς μεταδόσεως τῶν νοημάτων καὶ αἰσθημάτων καὶ διηγουσῶν πνευματικῆς ἐπικοινωνίας πρὸς πᾶσαν γνῶσιν καὶ ἀλήθειαν, εἶναι προυργιαιότατος τοῦ σχολείου σκοπός. Ἀνάγκη οἱ παῖδες νὰ ἀσκηθῶσιν ἐπιμελῶς, ὥστε καὶ νὰ νοῶσιν εὐκόλως τὰ τῶν ἄλλων, γραπτῶς ἢ προφορικῶς, ἐκφερόμενα νοήματα, καὶ νὰ ποιῶνται αὐτοὶ ὀρθὴν χρῆσιν τῆς γλώσσης λαλοῦντες ἢ γράφοντες.

Ἡ διδασκαλία τῆς γλώσσης γίνεται διὰ πάντων μὲν τῶν μαθημάτων, ἀλλὰ κυριώτατα διὰ τῶν ἐξῆς τῆς ἐποπτικῆς τῶν πραγμάτων διδασκαλίας, ἧτοι πραγματογνωσίας, τῆς ἀναγνώσεως καὶ ἐρμηνείας καταλλήλων βιβλίων, τῆς γραφῆς καὶ τῆς γραμματικῆς.

Ἡ ἐποπτικὴ διδασκαλία αἰσθητῶν ἀντικειμένων, ἧτοι ἡ πραγματογνωσία, συνίσταται εἰς τὴν ἀσκήσιν τοῦ παιδὸς νὰ ἐφιστᾷ τὴν προσοχήν, νὰ ἀντιλαμβάνηται ὀρθῶς καὶ ὀρίζη διὰ λόγου τὰ οὐσιώδη καὶ ἐπουσιώδη γνωρίσματα, ἧτοι τοὺς χαρακτῆρας αἰσθητοῦ ἀντικειμένου, προϊόντος τῆς φύσεως, ἢ τῆς τέχνης. Ἡ διδασκαλία τῶν πραγμάτων γίνεται ὑπὸ μορφήν εὐαρέστου συνδιαλέξεως τοῦ διδασκάλου πρὸς τὸν μαθητὴν, καθ' ἣν δι' ἐπιτηδείων ἐρωτήσεων ὁ διδάσκαλος ἐφεκλύει τὸ πρᾶ-

τηρητικὸν τοῦ παιδὸς ἐπὶ τῶν ἰδιοτήτων ἢ γνωρισμάτων τοῦ διδασκτέου ἀντικειμένου, προβαλλομένου αὐτοῦ τοῦ πράγματος, ἢ ὅπου τοῦτο ἀδύνατον, τῆς εἰκόνας του, καὶ προκαλεῖ τὴν ἀντιληπτικὴν αὐτοῦ δύναμιν εἰς ἐνέργειαν, ὑποβοηθῶν ἐν ἀνάγκῃ ταύτην, ἀλλ' ἐπιτηδεύει ὥστε νὰ μὴ παρακωλύῃ τὴν αὐτενέργειαν τοῦ πνεύματος τοῦ παιδὸς, ἐθίζων αὐτὸ εἰς τὴν παθητικὴν ἀκίνησιν τὴν δεκτικὴν μόνον τῶν εἰσαγομένων παρ' ἄλλου γνώσεων. Τὸ μῆλον, φέρ' εἰπεῖν, τὸ ὄν, τὸ ῥόδον, τὸ πορτοκάλιον, ἡ ὄρνις, ἡ αἴξ, ὁ ἵππος, ὁ λέων, τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ οἰκιακὸν σκεῦος κτλ. πάντα ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια γίνονται ἀντικείμενα τῆς ἐποπτικῆς διδασκαλίας· τὸ σχῆμα τοῦ ἀντικειμένου, ἢ ὕλη, τὸ βάρος, τὸ χρῶμα ἢ κατασκευή, ἐκάστου αὐτῶν μέλους, ἢ σκοπιμότης καὶ ἡ χρησιμότης τοῦ ὕλου καὶ τῶν μερῶν ἐκάστου, πάντα ταῦτα εἶναι ἀντικείμενα τῆς ἐποπτικῆς διδασκαλίας, καθ' ἣν ἐν τῷ γενικῷ μέρει ἀπεδείχθη, δι' ἧς ἀφοῦ γνωρίσῃ ἀναλελυμένως τοὺς χαρακτῆρας ἢ τὰ γνωρίσματα τοῦ πράγματος, ἔπειτα ἐνόησι πάντα ταῦτα διὰ τῆς συλληπτικῆς τοῦ πνεύματος δυνάμεως εἰς μίαν σύνθετον ἀντίληψιν μονιμοποιουμένην ἐν τῇ συνειδήσει διὰ τῆς λέξεως τῆς δηλούσης τὸ πρᾶγμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Ἀνάγνωσις καὶ Γραφή.

Ὁ κεκτημένος τὴν ἐμπειρίαν τῆς ἀναγνώσεως καὶ

δυνάμενος νὰ νοῆ τὰ ἐν γραπτῷ λόγῳ ἐκφερόμενα αἰσθήματα καὶ νοήματα τῶν ἄλλων, θησαυρίζει ἐν τῇ ἑαυτοῦ συνειδήσει τὸν πλοῦτον τῶν παρατηρήσεων καὶ γνώσεων, τῶν γνωμῶν καὶ παραινέσεων οὐ μόνον τῶν συγχρόνων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπ' αἰῶνος σοφῶν, καὶ ὠφελείται ἐκ τῆς πείρας καὶ τῆς σοφίας τῶν ἄλλων. Διὰ τῆς ἀναγνώσεως τῷ ὄντι καὶ τῆς γραφῆς συγκοινωνεῖ ὁ ἄνθρωπος πνευματικῶς πρὸς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου καὶ πρὸς τοὺς παρωχημένους αἰῶνας, ἐπεκτείνων οὕτω τὴν ὑπαρξίν του κατὰ τε χῶρον καὶ χρόνον θαυμασίως. Διὰ τῆς ἐμπειρίας τῆς ἀναγνώσεως καὶ μόνης ὁ νοήμων καὶ φιλαγνώστης δύναται νὰ διδαχθῇ μετέπειτα ἀσυγκρίτως πλείονα τῶν ἐν τῷ δημοτικῷ σχολείῳ διδασκομένων, συνεχίζων οὕτω καὶ ἐν τῷ μεγάλῳ σχολείῳ τοῦ βίου τὴν πνευματικὴν του ἀνάπτυξιν καὶ τὴν ἠθικὴν μόρφωσιν. Ἴδου διατί ἡ ἀνάγνωσις κρίνεται τὸ σπουδαιότατον τῶν μαθημάτων καὶ ἡ πολυτιμοτάτη τῶν ἐν τῷ σχολείῳ ἀποκτωμένων ἐμπειριῶν. Ἴδου διατί ἐν τῷ ἀναγινώσκειν καὶ γράφειν περιελήφθη ὑπὸ τινῶν τὸ σύνολον τοῦ σχολείου, ἡ δὲ ἀνάγνωσις καὶ γραφὴ ἐθεωρήθη ὁ κύριος αὐτοῦ σκοπός. Ἀλλὰ τί λέγεται ἀνάγνωσις; Ἄραγε ἀνάγνωσιν λέγοντες νοοῦμεν τὴν μηχανικὴν ἔξιν τοῦ συνδέειν καὶ προφέρειν εὐχερῶς καὶ ἀπταιστως τὰ γράμματα εἰς συλλαβὰς καὶ τὰς συλλαβὰς εἰς λέξεις, καὶ φωνῇ γεγωνυῖα καὶ ῥύμη γλώσσης ἀκατασχέτω ἀπαγγέλλειν σελίδας ὁλοκλήρους ἄνευ συνειδήσεως τῆς ἐλαχίστης τῶν ἐπαγγελλομένων λέξεων καὶ προτάσεων;

Ἡ τοιαύτη μηχανικὴ τῶν ὁρατῶν γραπτῶν σημείων μεταβολὴ εἰς ἀκουστοὺς φθόγγους διὰ τῆς ταχυτάτης τῶν φωνητικῶν ὀργάνων κινήσεως καὶ ἡ πολυχρόνιος διὰ καταναγκασμοῦ ὀλεθρίου ἄσκησις τῶν παιδῶν εἰς ταχίστην ἀπαγγελίαν τῶν λέξεων ἐν βιβλίοις ἀκατανοήτοις καὶ ἄνευ ἀναπτύξεως καὶ προσηκούσης ἐξηγήσεως τῶν ἀναγινωσκομένων εἰς τί ἠδύνατο νὰ ὠφελήσῃ τοὺς μαθητὰς, ἀφοῦ οὔτε εἰς τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τῶν συντελεῖ, τοῦ πνεύματος αὐτῶν διατελοῦντος ἐν παντελεῖ ἀργία καὶ ἐν σκότει, οὔτε πρὸς ἠθικὴν μόρφωσιν, τῆς καρδίας τῶν διατελούσης ἀσυκινήτου; Διὰ τοιαύτης μηχανικῆς ἐμπειρίας οὐδεμία ἐγγενῆται ἀγάπη πρὸς τὸ βιβλίον καὶ πρὸς τὸ μανθάνειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀποστροφή ἔνεκεν τῆς πνευματικῆς ἀργίας καὶ μονοτονίας. Οἱ πλείστοι παῖδες ἐξερχόμενοι τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, καὶ εἰς τὸν βίον τρεπόμενοι ἀποροίπτουσι διὰ τοῦτο τὰ ἄχαρι καὶ ἀκερδῆς βιβλίον, ὥστε μετὰ τινα ἔτη κινδυνεύουσι νὰ ἀπομάθωσι καὶ αὐτὴν τὴν μηχανικὴν τοῦ ἀναγινώσκειν καὶ γράφειν ἔξιν, καὶ οὕτω κινδυνεύει νὰ ματαιωθῇ ἐντελῶς ὁ σκοπὸς τοῦ σχολείου.

Ἄλλ' ἀνάγνωσιν λέγοντες νοοῦμεν τὴν ἔξιν τοῦ εὐχερῶς διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀντιλαμβάνεσθαι καὶ ὀρθῶς καὶ ἀπταιστως συνδέειν καὶ ἀπαγγέλλειν τὰ ὁρατὰ σημεία τῶν λέξεων, παρακολουθοῦντος τοῦ νοῦς καὶ κατανοοῦντος τὰ ἀπαγγελλόμενα, ὡς ἐνόει ταῦτα ὁ γράψας. Πρὸς τοῦτο σὺν τοῖς φωνητικοῖς ὀργάνοις, κινουμένοις κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν, δεόν νὰ συνεργάζωνται πᾶσαι αἱ πνευ-

ματικαὶ δυνάμεις τοῦ παιδὸς, ὅπως ἡ ἀνάγνωσις γένηται αὐτὸ τοῦτο, γνῶσις τὸ δεύτερον τῶν τῶ πρώτων ὑπὸ τοῦ γράψαντος γνωσθέντων καὶ γραφέντων. Τοῦτο δηλοῖ καὶ ἡ λέξις αὐτὴ (ἀνάγνωσις = δευτέρα γνῶσις, ἤτοι ἐπανάληψις γνώσεως). Ἡ μνήμη καὶ ἡ φαντασία ὑποτυποῦσιν ἐν τῇ συνειδήσει τὰς ἀναγινωσκομένας ἐννοίας, ὁ δὲ διασκεπτικὸς νοῦς ἐπεξεργάζεται συνδέων ἢ χωρίζων ταύτας, ὡς συνέδεσεν ἢ ἐχώρισε ταύτας ὁ τοῦ γράψαντος, καὶ ὁ ἐποπτικὸς νοῦς παρακολουθῶν τὸν τοῦ γράψαντος καὶ ὑποβοηθούμενος ὑπὸ τοῦ διδασκάλου ὑψοῦται εἰς καθολικωτέρας καὶ γενικωτέρας ἰδέας. Τὴν κίνησιν ταύτην τοῦ γνωστικοῦ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀναγνώσεως παρακολουθεῖ ἀναγκαίως ἡ τοῦ συναισθητικοῦ ἐξέγερσις, ἡ χαρὰ, ἡ δυσaréστησις, ἡ ἐλπίς ἢ ὁ φόβος, καὶ αἱ ποικίλαι τούτων παραλλαγαὶ καὶ συνθέσεις καὶ οὕτω καὶ αἱ ἀπὸ τῶν ἐννοιῶν ὀρέξεις ἐνισχύονται ὡς ὑπὸ ἐλατηρίων, ἅτινα καθιστᾶ ἰσχυρότερα καὶ δραστικώτερα ἢ τοῦ διδασκάλου παιδαγωγικὴ ἰκανότης καὶ ἐμπειρία, ἐκλέγοντος πρὸς τοῦτο τὰς παρεχομένας εἰς ἀνάγνωσιν ἐννοίας ἀναλόγως πρὸς τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν παιδῶν, ἐρμηνεύοντος τὰς δυσνοήτους λέξεις, ἀναπτύσσοντος τὰς συνεπτυγμένας ἐννοίας καὶ κρίσεις καὶ διὰ τῆς διδακτικῆς ἐπικουρίας ἄπτοντος φῶς ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ παιδὸς καὶ μεταδιδόντος αὐτῷ πλοῦτον πολῦτιμον ἀνθρωπογνωστικῶν ἢ κοσμογνωστικῶν στοιχειωδῶν γνώσεων. Οὕτω δὲ ἐπιδρῶν ἐπὶ τοῦ συναισθητικοῦ καὶ τοῦ βουλευτικοῦ δύναται νὰ διαπλάτῃ κατὰ

μικρὸν ὡς ἀριστοτέχνης τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ καθ' ὃ ἔχει ἐν τῷ νῷ πρόπλασμα χρηστοῦ μέλους τῆς κοινῆς καὶ τῆς πολιτείας καὶ ἀγαθοῦ χριστιανοῦ. Ἄλλ' ἢ ἀπόκτησις τῆς οὕτω νοουμένης ἐμπειρίας τῆς ἀναγνώσεως εἶνέ τι δύσκολον· προϋποτίθησιν ἀναγκαίως πνευματικὴν ἀνάπτυξιν ἰκανὴν, ἥτις οὔτε διὰ τῆς διδασκαλίας καὶ ἀσκήσεως ὀλίγων μηνῶν, ἢ ἐνὸς ἢ δύο ἐτῶν ἀποκτᾶται, οὔτε διὰ τοῦ ἐξαναγκασμοῦ εἰς ἀπόκτησιν τῆς ἐξως τῆς ταχείας ἀπαγγελίας τῶν λέξεων, ἥτις ἐξ ἐναντίας ἀποτρέπει ἀπὸ τοῦ σκοποῦ, ἐθίζουσα τοὺς παῖδας εἰς τὴν μηχανικὴν μόνον ἀπαγγελίαν αὐτῶν· ἀλλὰ διὰ συνεχοῦς καὶ κατὰ μικρὸν ἀσκήσεως αὐτῶν εἰς τὴν κατανόησιν τῶν ἀναγινωσκομένων, ἀρχῆς γινομένης ἀπὸ τῶν ἀπλουστέρων λέξεων καὶ προτάσεων, καὶ διὰ τῆς ἀσκήσεως εἰς τὸ ἀναγινώσκειν βραδέως ἐν ἀρχῇ τὰς λέξεις, ὥστε νὰ παρακολουθῇ τὰ κινούμενα φωνητικὰ ὄργανα ἢ ἀντίληψις καὶ ἡ συνεργασία τῶν ῥηθισῶν πνευματικῶν δυνάμεων, αἵτινες ὑποβοηθοῦνται πρὸς τοῦτο, ἂν ὁ διδάσκαλος ἐξηγῇ καὶ ἀναπτύσῃ τὸ ἀναγινωσκόμενον τεμάχιον τοῦ καταλλήλου βιβλίου, τινὲς δὲ τῶν μαθητῶν ἐπαναλαμβάνουσι τὴν ἀνάγνωσιν. Ὅσοῦ παιδαγωγικὸς καὶ προνοητικὸς καὶ ἂν ὑποτεθῇ ὁ τοῦ ἀναγινωσκομένου βιβλίου συγγραφεὺς, καταβάς ἰκανὰς βαθμίδας κατὰ τὴν συγγραφὴν τοῦ βιβλίου ἀπὸ τῆς ἐαυτοῦ ἀναπτύξεως, ἵνα συναντήσῃ τὴν τοῦ παιδὸς ἀνάπτυξιν καὶ ἀντίληψιν, ὅσοῦ καὶ ἂν ὑποτεθῇ ἐπιτήδειος εἰς τὴν ἐκλογὴν τῆς ὕλης καὶ δεξιὸς περὶ τὴν ὁμαλὴν αὐ-

τῆς διατύπωσιν καὶ τὴν τοῦ λεκτικοῦ ἐπιμέλειαν, εἶνε ἀδύνατον ὁ παῖς νὰ νοήσῃ τὰ παρ' αὐτοῦ, γραφέντα τόσοσιν εὐκόλῃ, ὥστε νὰ ἀναγινώσκῃ τροχάδην, ὡς συνειθίζεται ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς σχολείοις πρὸς ἄκαιρον καὶ ὀλεθρίαν ἐπίδειξιν. Ὁ ἀναγινώσκων δεόν νὰ ἀναγινώσκῃ βραδέως, καὶ μάλιστα κατὰ τὰς πρώτας τάξεις τοῦ σχολείου. Ἡλικία δὲ ἡ σύγχυσις ἐν τῷ πνεύματι καὶ ἡλικία ἐπισκότισις αὐτοῦ, ἂν ὁ μαθητὴς γιγνώσκῃ βιβλίον ἀμεθόδως ὑπὸ τοῦ τυχόντως γραφέν, ἢ βιβλίον ἐπιστημονικὸν καὶ μάλιστα ἀρχαῖον Ἑλληνα συγγραφέα, μετὰ τὰ ρηθέντα θὰ ἦτο περιττὸν νὰ ἐξηγήσωμεν. Τὴν ἐκ τοιαύτης ἀναγνώσεως ζάλην τοῦ πνεύματος καὶ τὸν ἐξ αὐτῆς ὀλεθρον ἀφίνομεν νὰ ἀναλογισθῇ ἕκαστος ὑμῶν ἀφ' ἑαυτοῦ.

Ἀνάλογα ρητέον καὶ περὶ γραφῆς, δι' ἧς ἀσκεῖται ὁ παῖς νὰ μεταδίδῃ τοῖς ἀποῦσι τὰ αἰσθήματα καὶ διανοήματα αὐτοῦ. Γραφὴν λέγοντες ἐν τῷ σχολείῳ δὲν νοοῦμεν τὴν μηχανικὴν ἔξιν τοῦ ἀπεικονίζεσθαι δι' ἀσκήσεως τῆς χειρὸς ταχέως ἐν τῷ χρότῳ ἢ τῷ ἀβακίῳ τὰ γραπτὰ σημεῖα, τὰς λέξεις, ἀλλὰ τὴν κατὰ μικρὸν ἀσκήσιν τοῦ παιδὸς νὰ ἐκθέτῃ ὀρθῶς καὶ ἐν γλώσσῃ κανονικῇ τὰ αἰσθήματα καὶ διανοήματα αὐτοῦ. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται οὐχὶ τόσοσιν ἡ καλλιγραφία τῶν γραμμάτων, ἥτις ἄλλως συντελεῖ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς φιλοκαλίας τοῦ παιδός, διὰ τοῦτο δεόν νὰ ἐπιζητῆται ἐκ τῶν ἐνότων, ὅσον τὸ εὐανάγνωστον ἀπλῶς τῶν γραμμάτων, ἢ ὀρθογραφία τῶν λέξεων κατὰ τοὺς κανόνας τῆς γραμματι-

τικῆς, καὶ ὁ λογικὸς τῶν λέξεων καὶ τῶν προτάσεων εἰρμός. Πρὸς τὴν ἀπαίτησιν δὲ τῆς οὕτω νοουμένης ἐμπειρίας τῆς γραφῆς δεόν νὰ ἀσκῶνται οἱ παῖδες, νὰ αὐτενεργῶσιν γράφοντες, ἤτοι νὰ ἐκθέτωσιν ἢ ὅσα διηγήθη αὐτοῖς ὁ διδάσκαλος, ἢ ὅσα εἶδον ἢ ἤκουσαν αὐτοὶ οἱ μαθηταί, ἐκφέροντες καὶ τὰς ἐπ' αὐτῶν κρίσεις των. Ἡ δι' ἀπλῆς ἀντιγραφῆς ἀσκήσις τοῦ γράφειν ἐν ἀργίᾳ τοῦ πνεύματος εἶναι τόσοσιν ὀλεθρία, ὅσῳ καὶ ἡ ἀσυνείδητος ἀνάγνωσις.

(Ἐπεταὶ συνέχεια.)

ΠΟΙΚΙΛΑ

Ἀναγινώσκομεν ἐν τῷ παιδαγωγικῷ φύλλῳ τῆς Ν. Ὑόρκης (Journal of education) περὶ τῶν νεωτέρων διδακτικῶν μεθόδων τὰ ἐξῆς:

«Λέγουσιν οἱ τινες, ὅτι τὸ σύστημα τοῦ Κουϊνσίου (παιδαγωγοῦ) ἐν πολλοῖς τῶν σχολείων δὲν εὐδοκίμει, ἐπειδὴ οἱ ἑπόπται δὲν εἰσακούονται ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν διδασκάλων. Καὶ οὗτος μὲν ὁ λόγος φαίνεται πιθανός, ἀλλ' ὅμως οὐδεμία χώρα ἐν τῇ ὑψηλῇ ὑπάρχει, οὔτε λαός, ὅπου ἤθελεν εἶναι ἀδύνατος ἢ τελεσφόρος εἰσαγωγή τῶν νέων παιδαγωγικῶν μεθόδων. Αἱ μέθοδοι εἶνε φυσικαὶ καὶ οὐχὶ τεχνηταί. Γέροντες καὶ νέοι, ἄνδρες γυναῖκες καὶ παιδιά, πεπολιτισμένοι καὶ μὴ, Ζουλοῦ, Ἑσκιμῶοι, Ἄγγλοι, Γάλλοι, Γερμανοὶ καὶ λοιποὶ δύνανται καὶ πρέπει νὰ μάθωσι νὰ ἐννοῶσιν ἀκριβῶς, νὰ

σκέπτονται ὀρθῶς, ἀντιλαμβάνόμενοι παντός, τὸ ὁποῖον ἢ εἶδον, ἢ ἔμαθον, ἢ ἤκουσαν, καὶ διατυπῶσιν ἐπιτυχῶς προφορικῶς, ἢ γραπτῶς τὰ πορίσματα τῶν παρατηρήσεων αὐτῶν. Εἰς τοῦτο συνίσταται ἡ παιδαγωγία καὶ εἰς αὐτὸ ἀποβλέπουσι κυρίως αἱ μέθοδοι πανταχοῦ καὶ πάντοτε.»

— Ἐπὶ πεζοδρομίου, ἐφ' οὗ πολλοὶ διήρχοντο, κύριός τις εἶπε πρὸς νεάνιδα τὰ ἐξῆς· «ὡς πρὸς ἐμὲ δὲν βλέπω, τί διακρίνει κόρην καλῶς ἀνατεθραμμένην ἀπὸ τῆς μὴ τοιαύτης.»—«Ναί, ἀπήντησεν αὕτη, διότι τινὲς τῶν κυρίων δὲν εἶναι καλῶς ἀνατεθραμμένοι, ὥστε νὰ εὐρίσκωσι τὴν διαφορὰν ταύτην.»

— Διδάσκαλός τις ἠρώτησε μαθητὴν· «Τίνος γένους εἶνε ἡ Ἀκαδημία;» Ὁ ἄπειρος μαθητῆς ἀπεκρίθη, «τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἂν φοιτῶσιν εἰς αὐτὴν ἄρρενες ἢ θήλειες.»

— Πατήρ. «Δὲν βλέπω, Πέτρε, προόδους εἰς τὰ μαθήματά σου, ὡς πρότερον.»— Πέτρος. «Ναί, πάτερ, διότι δὲν βλέπεις πλέον συχνάκις τὸν διδάσκαλον, ὡς πρότερον.»

— Ἐν μόνον τοῦτο ἐπιθυμῶ, διδάσκαλε, νὰ δείξω ὑμῖν, ὅτι ἐφεῦρον μηχανὴν μικρὰν μεγάλης ἀξίας, δι' ἧς διατρυπῶνται τὰ ὄρη.—Μεγάλως θὰ εὐεργετήσης τὴν νεολαίαν, ἀπεκρίθη ὁ διδάσκαλος, ἐὰν ἐφεύρης τρόπον εὐκολον, δι' οὗ οἱ μαθηταὶ νὰ διατηρῶσιν ἐν τῇ μνημῇ πάντα τὰ διδασκόμενα. (Μετάφρασις) I. II.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Κ^{αυ} Β. Α. εἰς Πύργον· ἐλήφθησαν τὰ χρήματα, αἱ ἀποδείξεις ἐστάλησαν ταχυδρομικῶς. — Ν. Π. Ι. εἰς Ἀργοστόλιον· ἐλάβομεν τὰ χρήματα, ἀναμένομεν καὶ τῶν λοιπῶν συνδρομητῶν καὶ τὰ ὀνόματα τῶν πληρωσάντων, ἕπως πέμψωμεν τὰς ἀποδείξεις. — Κ^{ου} Δ. Α. Λειβέρτσιον· ἐλήφθη ἡ συνδρομή. — Δ. Ν. εἰς Λίγιον· ἐλήφθη ἡ συνδρομή. — Κ^{ου} Π. Χ. εἰς Πάτρας· ἐλάβομεν τὴν συνδρομὴν· ἐπέμψαμεν δὲ τὸ ἀπολεσθὲν φύλλον. — Κ^{αυ} Χ. Α. εἰς Ἄργος· ἐλήφθη. — Χ. Σ. εἰς Μῶλον· ἐλάβομεν. — Π. Μ. εἰς Βελίτσαν· ἐλήφθη.

BIBLIA NEA

Περὶ Φροβελιαρῶν ρηπιακῶν κήπων, ὑπὸ Αἰκ. Α. Λασκαρίδου. Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Παρνασσῶ. 1880.

ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ καὶ διευθυντοῦ τοῦ Παιδαγωγείου τοῦ πρὸς διὰδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων συλλόγου ἐξεδόθησαν τὰ ἐξῆς βιβλία πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν σχολείων·

Ἐργχειρίδιον ἀναγνωσμάτων ἔτος σχολικῶν Α'. ἔκδ. ς'.
» » » » Β'. ἔκδ. γ'.
» » » » Γ'. ἔκδ. γ'.

Ἀριθμητικὰ προβλήματα γραπτῆς λύσεως. Μέρος Α'. Αἱ τέσσαρες πράξεις τῶν ἀκεραίων ἀριθμῶν. Ἐκδ. Β'.

Διδασκαλικὴ ἢ σύντομος ὁδηγία περὶ τῆς χρήσεως τῆς νέας διδασκαλικῆς μεθόδου. 1880.

Ἱερὰ ἱστορία κατὰ τὸ σύγγραμμ. τοῦ γερμανοῦ διδασκάλου Φραγκίσκου Βιδεμάνου πρὸς χρῆσιν τῆς ἑλληνικῆς νεολαίας καὶ πρὸς ἰδίαν μελέτην παντός χριστιανοῦ. Ἐγκρίσει τῆς Ἱερᾶς συνόδου καὶ τοῦ ὑπουργείου, μετὰ 74 εἰδόνων. 1881.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

Παρακαλοῦνται οἱ μετατιθέμενοι ἢ παύομενοι τῶν ἑλληνοδιδασκάλων καὶ δημοδιδασκάλων νὰ εἰδοποιῶσι περὶ τούτου ἐγκαίρως τὴν διεύθυνσιν, ἵνα μὴ παραπίπτωσι τὰ ἀποστελλόμενα φύλλα.

— Τὸ φυλλάδιον τοῦ μηνὸς Μαρτίου ἐκδοθήσεται κατὰ τὸ ἥμισυ ἐπηυξημένον.

Παρακαλοῦνται οἱ κκ. συνδρομηταὶ ν' ἀποτίσωσι τὴν συνδρομὴν των. Δύνανται δὲ ν' ἀποστείλωσιν αὐτὴν ἐγκλείοντες τραπεζικὰ γρῆματῖα ἢ γρῆματόσημα ἐντὸς ἐπιστολῶν ἐπίσυστάσει πεμπομένων. Οἱ δ' ἐν Χαλκίδι, Πάτρις καὶ Σύρω καὶ ἐγχειρίζοντες τοῖς αὐτόθι ἀνταποκριταῖς τῆς Ἐφημερίδος τῶν Σχολείων κυρίῳ Νικολάῳ Καραπιπέρῃ (ἐν Χαλκίδι), κυρίῳ Παναγιώτῃ Τραμπαδώρῃ (ἐν Πάτρις) καὶ κυρίῳ Ἀνδρέᾳ Κ. Γεωργίου (ἐν Σύρω). Αἱ ἀποδείξεις ἀποστέλλονται εὐθὺς μετὰ τὴν πληρωμὴν τῆς ἐτησίας συνδρομῆς.
